

TEKSTI: SUVI VIRANTA-KOVANEN
KUVAT: SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO JA
SUVI VIRANTA-KOVANEN

Uutta toivoa JÄNNE- VAMMOIHIN

Jänneaurio on hevosenomistajan painajainen. Se voi iskeä koska vaan ja paranee hitaasti ja huonosti. Monen urheiluhevosen ura on katkennut jänneongelmiin. Erilaiset fysioterapiat voivat nopeuttaa paranemista. Bioteknologia tuo myös apua ja vaurioita hoidetaan jo solutasolla.

Laukkahevosen molempien etujalkojen koukistajajänteet tulehtuivat 6 vuotta sitten. Vammat ovat parantuneet, mutta näkyvät vielä profiilissa kohoumina.

Usein hevosen jänneongelmat alkavat harmittoman näköisestä kompastumisesta tai esimerkiksi esteeltä maahantulosta.

Ylippingotettu jänne repeää ja tulehtuu (tendiniitti). Hevonen ei välttämättä tunne heti kovaa kipua eikä onnu. Jalka saattaa olla kuumottava ja turvonnut.

Paras ensiapu loukkaantuneelle jänneelle on kylmähoito, joka tyrehdyttää vamman mukana syntyneitä verenvuotoa. Tulehduslääkkeet ja täydellinen lepo ovat myös paikallaan. Joskus eläinlääkäri voi suositella kenkien poistoa tai lääkekengitystä lepuuttamaan jännettä. Hyvin asetettu pinteli ja patja voivat tukea jännettä.

Lievä tendiitti paranee levolla. Jos jänne on pahasti vaurioitunut se ei ehkä paranekaan itseksensä ja tarvitaan lisää hoitoa.

Elektroterapiaa ja kortisonia

Eläinlääkäri toteaa jänneen tilan ultraäänikoneella. Vaurioituneessa jänneessä saattaa näkyä selviä repeymiä tai ohuempia kohtia. Yleisin vaurio on jänneen keskiosassa. Tendiniitti saattaa näkyä jo ulospäinkin. Englanniksi jännetulehdusta kutsutaan nimellä bowed tendon, koska jänne usein näyttää kuin jännitetyltä jousen kaarelta. Yleisimpiä vammat ovat pinnallisessa koukistajajänneessä ja hankositeessä. Nämä yhdessä muodostavat vuohisnivelen joustomekanisimin ja siksi joutuvat alttiiksi kovimmalle rasitukselle. Syvemmän koukistajalihaksen jänneessä vauriot ovat harvinaisia. Jos niitä esiintyy, ne paranevat useimmiten erittäin hitaasti.

Hoidoilla pyritään nopeuttamaan jännekudoksen uusiutumista. Terveessä jännekudoksessa solut ovat asettautuneet jänneen pituussuunnan mukaisesti. Parantumisen alkuvaiheessa arpikudosta syntyy ristiinrastiin ja jalan liikkeessä se repeytyy helposti. Pikkuhiljaa uusi kudokseksi asetuu yhdensuuntaiseksi ja alkaa kestää jälleen rasitusta.

Paranemisprosessi voi nopeutua erilaisilla elektroterapioidella. Jännevammojen paranemisen on todettu edistyvän ESW-terapialla (extracorporeal shock wave therapy = kehon ulkopuoliset shokkiaallot).

Suoraan jänneeseen pistetty kortisonipiikki saattaa vähentää tulehdusta väliaikaisesti, mutta pitkällä tähtäimellä kortisonipiikit hidastavat vamman paranemista ja lopputulos on huonompi. Vakavimmissa tapauksissa harkitaan leikkausta, ja viime

Hevossairauksien erikoiseläinlääkäri Jukka Houttu on hoitanut urheiluhevosten liikuntavammoja jo 30 vuoden ajan. Hänet valittiin vuoden eläinlääkäriksi vuonna 2004. Kuva: Suomen Eläinlääkäriliitto

Urheiluhevosen takajalkaan ruiskutettiin proteiinia aktiivoimaan kantasoluja. Kahden viikon jälkeen toimenpidettä tehdyt pienet haavat ovat jo lähes huomattomat.

aikoina käyttöön on tullut myös kantasoluhoido.

Leikkaukset eivät aina auta

Tampereen Hevosklinikan kirurgi Jukka Houttu on hoitanut ja leikannut urheiluehevosten, enimmäkseen ravureiden, jäniteitä jo 30 vuoden ajan. Tänä aikana uusia leikkausmenetelmiä on kehitetty, mutta mikään niistä ei ole osoittautunut selvästi parantavan jänneaurioita. Revenneitä jäniteitä on ommeltu. Jäniteitä tai niitä tukevia nivelsiteitä on halkaistu. Ihmisillä paljon käytetyt jännesiirteet, jossa potilaan omasta terveestä jänteestä siirretään kudosta vaurioituneeseen jänteeseen, eivät toimi hevosilla. Hiilikuidusta tehtyjä siirrännäisiä on kokeiltu, mutta niidenkään avulla paraneminen ei ole juuri nopeutunut.

Kantasolut aktiivisiksi

Viime vuosien aikana on Yhdysvalloissa ja Englannissa kehitelty

hoitomenetelmää, jossa pyritään siirtämään hevosen omat kantasolut jänneauriokohtaan, jossa ne erilais-tuvat uudeksi jänteeksi.

Kantasolut ovat aina mukana lihasten ja jäniteiden paranemisessa. Niitä on hevosen luuytimessä ja ilmeisesti myös lihaksessa. Vauriopai-kalle ne tulevat verenkierron mukana ja alkavat jakautua ja erilaistua tukikudoksen soluiksi. Tätä luonnollista tapahtumaa pyritään nyt tehostaamaan kantasolusiirroilla.

Yhdysvalloissa ja Englannissa on hevospotilaista otettu luuydintä rintalastasta. Tästä on eristetty kantasoluja, niitä on kasvatettu koeput-kessa ja ruiskutettu sitten hevosen jänneauriokohtaan. Tulokset ovat olleet erittäin lupaavia, mutta menetelmä on kallis ja solujen eristäminen vaikeaa.

Halvempana versiona on ruisku-tettu rintalastasta otettua luuydintä suoraan jänteeseen. Tämäkin näyttää edistävän paranemista, joskaan ei niin selkeästi kuin eristetyt kantasolut.

Jukka Houttu on alkanut käyttää kantasoluja aktivoivaa kaupallista valmistetta. Valmiste sisältää sian virtsarakosta eristettyä proteiinia, jonka on todettu lisäävän jänteen verisuonitusta ja aktivoivan kantasoluja. Houttu uskoo että valmiste voi olla läpimurto hevosten jännehoidoissa. Ainakin sen antamat tulokset Yhdysvalloissa ovat lupaavia. Tampereella valmiste on ollut käytössä vasta muutaman kuukauden, joten tuloksia on liian aikaista arvioida.

Houttu uskoo myös rikastettujen kantasolujen tehoon jännevammoissa. Tällä hetkellä Suomessa ei kuitenkaan ole kantasolujen eristämiseen ja kasvattamiseen vaadittavaa laitteistoa. Periaatteessa hevosen luuydintä voisi lähettää Yhdysvaltoihin puhdistettavaksi, mutta sopivaa kuljetusta ei kuitenkaan vielä ole olemassa. •